

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री वैद्यनाथ उपाध्याय
माननीय न्यायाधीश श्री डा.भरतबहादुर कार्की
फैसला

०७०-CI-०१९०

का.जि.का.म.न.पा.वडा नं.३१ बस्ने गोवर्धन लाल नकमी-----१

पुनरावेदक
प्रतिवादी

विरुद्ध

का.जि.का.म.न.पा.वडा नं.१८ भुरुङ्गखेल बस्ने सृष्टिना नकमीकी संरक्षिका
ऐ ऐ बस्ने कमला नकमी-----१

विपक्षी
वादी

मुद्दा:- माना चामल

शुरु फैसला गर्ने : मा.जि.न्या.श्री टेकनारायण कुँवर

पुनरावेदन तहमा फैसला गर्ने : मा.न्या.श्री टीकाबहादुर हमाल

मा.न्या.श्री विष्णुदेव पौडेल

पुनरावेदन अदालत पाटन

पुनरावेदन अदालत पाटनबाट मिति २०६८।७।२४ मा भएको फैसला उपर न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा ९ बमोजिम यस अदालतमा पुनरावेदन पर्न आएको प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य एवं ठहर यस प्रकार रहेको छ :-

म फिरादीको बुबा गोवर्धन लाल नकमी र आमा कमला नकमीबीच सामाजिक परम्पराअनुसार २०४४ सालमा विवाह भएको हो । वहाँहरुको दाम्पत्य जीवनबाट मिति २०४७।९।२ मा एक छोरा अभिलाष नकमी र मिति २०५५।३।३ मा एक छोरी म फिरादीको सृष्टिना नकमीको जन्म भएको छ । मेरी आमा कमला नकमीले मेरा बाबु गोवर्धन लाल नकमीसँग अंश लिई सम्बन्ध विच्छेद हुने गरी मिति २०६६।१।२२ मा फैसला भएको छ । । मेरो पिता गोविन्द लाल नकमीले मेरी आमा कमला नकमी तथा म फिरादीलाई मसेत बवास्ता गर्ने, खान लाउन तथा

तथा शिक्षा दिक्षाको लागि आवश्यक पर्ने खर्च समेत नदिने गरी रहनु भएको थियो । यसरी २०६५ साल मंसिरदेखि आमा कमला नकर्मिसँग म फिरादी सृष्टिना नकर्मि आफ्नो मामाघरमा बस्दै आई रहेको छु । विपक्षी पिताले इजजत आमदअनुसार खान लाउन तथा भरण पोषणसमेत नगरेकाले छुट्टै अंश मुद्दा दायर गरेको छु । पिता व्यापार व्यवसाय गरी बस्नु भएको छ । म फिरादी अहिले कक्षा ९ मा पढ्दछु । मेरो आम्दानीको श्रोत केही छैन । तसर्थ ०६४ साल मंसिरदेखि २०६६ साल चैत्र मसान्तसम्म २९ महिनाको मासिक खर्च रु.७,५००/- ले हुन आउने जम्मा रु.२,१७,५००/- तथा २०६७ वैशाखदेखि मैले अंश नपाउनजेलसम्म मासिक रुपमा रु.७,५००/- समेत प्रतिवादी पिता गोवर्धन लाल नकर्मिबाट माना चामलवापत भराई पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको वादी सृष्टिना नकर्मिको मिति २०६६।३।१७ को फिराद पत्र ।

मेरो पेशा गाडी मर्मत गर्ने र मजदूरी गरी गुजारा चलाउने हो । विपक्षी छोरी मिति २०६४ मंसिरदेखि आमसँग मामाघरमा बसेकी नभई मिति २०६५।८।१० गतेसम्म मसँगै बसेकी थिइन । सो मिति २०६५।८।१० गतेदेखि मात्र निज छोरी आफ्नो मामाघरमा गएकी हुन् । निज छोरी मेरो घरमा बस्न आएमा निजको शिक्षा दिक्षा लगायतका कार्य गर्ने नै छु । विपक्षीले माग गरेको माना चामलवापतको रकम दिने मेरो आर्थिक हैसियत नभएकाले फिराद खारेज गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी गोवर्धन लाल नकर्मिको प्रतिउत्तर पत्र ।

प्रतिवादी गोवर्धन लाल नकर्मिको मासिक एवं वार्षिक आयश्रोत के के छन् ? निजको आर्थिक हैसियतका सम्बन्धमा वादी प्रतिवादी दुवै तर्फबाट कागज गराउनु भन्ने मिति २०६७।५।१० को आदेशानुसारको कार्य सम्पन्न भएको ।

वादीको आमाले आफ्नो अंश भाग पाउने ठहरी यसै अदालतबाट मिति २०६६।१।२२ मा मुद्दा फैसला भएको र निज आमाको कानूनतः पति पत्नीको सम्बन्धसमेत बिच्छेद भएको स्थितिमा आफैसँग साथ बसेकी आमाले पनि छोरीको मासिक खर्चमा केही योगदान पुर्याउनु पर्ने कर्तव्य रहने र आज यसै इजलासबाट यी वादी सृष्टिना नकर्मिले अंश पाउने ठहरी फैसलासमेत भएको परिप्रेक्ष्यमा वादीले मिति २०६४।८।१० देखिको माना चामल माग गरे तापनि फिराद पर्नुभन्दा १ वर्ष अघिदेखि प्रस्तुत अंश मुद्दाबाट बण्डा छुट्याई चलन नपाएसम्म वादीलाई

प्रतिवादीबाट मासिक रु.४,०००/- का दरले माना चामलवापत रकम भराई दिन उपयुक्त हुने देखिएकोले सो बमोजिम माना चामल भराई लिन पाउने हठछ भन्ने समेत व्यहोराको काठमाडौं जिल्ला अदालतको मिति २०६७।१६ को फैसला ।

शुरु फैसलामा मेरो मासिक आम्दानीलाई अनावश्यक रूपमा बढाई चढाई गरी फिराद पर्नुभन्दा १ वर्ष अघिदेखि बण्डा छुट्याई नपाएसम्म मासिक रु.४,०००/- का दरले माना चामल भराउने गरी गरेको फैसला स्वविवेकीय, स्वेच्छाचारी र न्यायिक मनको प्रयाग नगरी भएको फैसला त्रुटिपूर्ण भएकोले बदर गरी न्याय पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको गोवर्धन लाल नकर्मको तर्फबाट पुनरावेदन अदालत पाटनमा परेको पुनरावेदन पत्र ।,

यसमा यसै लगाउको ०६६ सालको CP-०२४८ को सम्बन्ध विच्छेद र अंश मुद्दामा यस अदालतबाट अ.व.२०२ नं. बमोजिम प्रत्यर्थी भिकाउने आदेश भएको र प्रस्तुत मुद्दा उक्त मुद्दासँग अन्तरप्रभावी देखिँदा यस मुद्दामा पनि छलफलका निमित्त अ.व.२०२ नं. तथा पुनरावेदन अदालत नियमावली, २०४८ को नियम ४७ बमोजिम प्रत्यर्थी भिकाई आएपछि वा अवधि व्यतित भएपछि नियमानुसार गरी पेश गर्नु भन्ने समेत व्यहोराको पुनरावेदन अदालत पाटनको आदेश ।

वादी आमाका साथमा मामा घरमा रहेको भन्ने कुरा विवाद देखिँदैन । आफ्नी छोरीलाई शिक्षा दिक्षा दिनुपर्ने कर्तव्य भएका प्रतिवादी बाबुबाट जिल्ला अदालतले मासिक रु.४,०००/- भराई निज पाउने गरी माथि उल्लेख गरे बमोजिमको फैसला गर्दा लिइएको आधार प्रमाणहरुलाई अन्यथा भन्न मिल्ने न्यायको रोहबाट देखिन नआएको हुँदा काठमाडौं जिल्ला अदालतको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ भन्ने समेत व्यहोराको पुनरावेदन अदालत पाटनको मिति २०६८।७।२४ को फैसला ।

मैले सधैं आफ्ना छोराछोरीलाई आफ्नो गच्छे अनुसार खान लाउन, औषधि उपचारको व्यवस्था गरेकै हो । विपक्षी वादीकी आमाले छोरीलाई प्रभावमा पारी यो अवस्था आएको हो । विपक्षीलाई मुलुकी ऐनको कुन महलको कुन नम्बर अनुसार माना चामल दिलाई दिने हो सो समेत उल्लेख भएको छैन तथा प्रत्यर्थी भिकाउने आदेश गर्दा लिइएको आधारलाई समेत पुनरावेदन अदालतको फैसलाबाट खण्डन हुन सकसको छैन । आमाको पनि छोराछोरीलाई हेरचाह गर्नुपर्ने दायित्व भएको हुँदा सो बमोजिम समेत सामान्यजस्य कायम हुनुपर्नेमा त्यस्तो नगरी गरिएको फैसला

त्रुटिपूर्ण छ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी गोवर्धन लाल नकर्मिले मुद्दा दोहोर्‍याई पाउँ भनी यस अदालतमा दिएको निवेदन पत्र ।

न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा १२(१) को (क) र (ख) बमोजिम दोहोर्‍याई हेर्ने निस्सा प्रदान गरिएको छ भन्ने यस अदालतबाट मुद्दा दोहोर्‍याई हेर्ने निस्सा प्रदान गरिएको आदेश ।

नियमबमोजिम दैनिक पेशी सूचीमा चढी इजलाससमक्ष पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दामा पुनरावेदक गोवर्धन लाल नकर्मिको तर्फबाट उपस्थित विद्वान् अधिवक्ता श्री लक्ष्मीप्रसाद छुकांले विपक्षी वादीलाई घरमा रहँदा राम्रोसँग खान लाउन दिएको हो । वादकी आमाले प्रभावमा पारी मामाघर लगी मुद्दा दिन लगाएकी हुन सँगै रहे बसेमा आफ्नो गच्छे अनुसार पुनरावेदकले खान लाउन दिन इनकार गरेका छैनन् । विपक्षीलाई माना चामल के कुन ऐन कानून तथा नम्वरअनुसार भराउने हो फैसला समेतमा प्रष्ट गरिएको छैन । अतः पुनरावेदन अदालतको फैसला बदर हुनुपर्छ भनी तथा विपक्षी वादी कमला नकर्मिको तर्फबाट उपस्थित विद्वान् अधिवक्ता श्री खेमराज भट्टले वादी सृष्टिना समतलाई घरमा रहँदा उचित स्याहार सम्भार प्रतिवादी पुनरावेदकले नगरेको हुँदा मामाघरमा गई बस्नु परेको अवस्था छ । बाबुले उचित स्याहार सम्भार नगरे माना चामल दिनुपर्ने हुन्छ । अतः सोहिबमोजिम माना चामल भराई दिने पुनरावेदन अदालत पाटनबाट भएको फैसला सदर गरी पाउँ भनी गर्नु भएको बहससमेत सुनी निर्णयतर्फ विचार गर्दा पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसला मिलेको छ छैन भनी निर्णय दिनु पर्ने देखिन आयो ।

प्रतिवादी बाबु गोवर्धन लाल नकर्मि र आमा कमला नकर्मिको सम्बन्ध बिच्छेद भएको र म आमासँगै मामाघरमा बसी आएको छु । मेरो सम्पूर्ण खर्च आमा र मामाघरका आफन्तहरुले व्यहोर्‍दै आएको हुँदा बाबुसँग खर्च माग्दा नदिएकोले खर्च तथा मासिक खर्च भराई पाउँ भनी फिराद पत्र दायर गरेको देखाइयो । पुनरावेदक प्रतिवादीले आफूले वादीलाई खान लाउन दिन इन्कार गरेको छैन । सँगै बस्न आएमा इज्जत आमद अनुसार खान लाउन दिन मन्जुर नै छ । त्यस्तै गरी छोरीको खानपिनको सबै खर्च बाबुले मात्र व्यहोर्‍नु पर्छ भन्ने छैन आमाको पनि दायित्व हुन्छ । मुलुकी ऐनको कुन महल अन्तर्गत कुन नम्वर अनुसार नावालकलाई माना चामल दिनु भराउनु पर्ने हो सो समेत स्पष्ट उल्लेख नगरेकोले दावी खारेज गरी पाउँ भन्ने

प्रतिउत्तर परेकोमा वादी दावीबमोजिम माना चामल भराई दिने ठहर्‍याई जिल्ला अदालत तथा पुनरावेदन अदालतबाट फैसला भएकोमा सो मा चित्त नबुभाई प्रतिवादीले यस अदालतमा पुनरावेदन गरेको पाइयो ।

पुनरावेदक गोवर्धन लाल नकमी र विपक्षी वादीकी आमा कमला नकमीबीच सम्बन्ध विच्छेद समेतको मुद्दा चली यसै लगाउ रहेको देखिन्छ । आमा र बाबुबीच सम्बन्ध बिच्छेद अंश मुद्दा चलेपछि प्रस्तुत मुद्दाकी वादी सृष्टिना नकमी पनि आमसँगै मामाघरमा बसेको देखिन्छ । यसरी वादी मामाघरमा बसी आएको कुरामा यी पुनरावेदकले समेत अन्यथा भन्न सकेको अवस्था पनि छैन । मुलुकी ऐन लोग्ने स्वास्नीको महलको ३ नं. को देहाय ५ अध्ययन गरी हेर्दा आमाले नावालकलाई पाल्दा बाबुले इजजत आमदअनुसार नावालकलाई खान, लाउन, शिक्षा, दिक्षा र औषधि उपचारसमेतको मनासिव खर्च दिनुपर्छ भन्ने व्यवस्था गरेको देखिन्छ भने सोही दफामा बाबुले पालेको अवस्था रहेछ भने र आमाको आयस्ता बाबुको भन्दा बढी रहेछ भने अदालतको आदेशमोजिम त्यस्तो स्वास्नी मानिसले पनि नावालकको खान लाउन, शिक्षा र औषधि उपचार खर्च व्यहोर्नु पर्छ भन्ने उल्लेख भएको पाइयो । प्रस्तुत मुद्दामा वादी नावालिका रहेको र निज बाबुसँग नबसी आमासँग बसेको अवस्था रहेको देखिदा लोग्ने स्वास्नीको ३ नं.को देहायको ५ अनुरूप छोरी सृष्टिना नकमीको माना चामलवापत रकम पिता गोवर्धन लाल नकमीबाट भराई दिन पर्ने नै देखिन आयो । तसर्थ छोरी सृष्टिना नकमीलाई माना चामल भराई दिन उपयुक्त देखी माना चामल भराई दिने गरी जिल्ला अदालतबाट भएको फैसला सदर गर्ने गरी पुनरावेदन अदालत पाटनको मिति २०६८।८।२४ को फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ । प्रस्तुत मुद्दाको दायरीको लगत कट्टा गरी अभिलेख शाखामा बुभाई दिनू ।

उक्त रायमा सहमत छु ।

न्यायाधीश

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत : सुमनकुमार न्यौपाने

कम्प्यूटर : अमिररत्न महर्जन

इति सम्बत् २०७० साल फाल्गुन २८ गते रोज ४ शुभम्-----

०७०-८। ०९९० / गोवर्धन लाल नकमी वि. सृष्टिना नकमीसमेत / माना चामल